

STEREOTIPI STUDENATA O NADARENOJ DJECI

Diana Kopačević, Marina Miloloža

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska
diana.kopacevic@ufzg.hr

Sažetak: Cilj ovog rada bio je ispitati prihvatanje stereotipa o nadarenim učenicima kod studenata općenito, te provjeriti postoje li razlike u prihvatanju stereotipa kod studenata Učiteljskog fakulteta (UF) i studenata Fakulteta strojarstva i brodogradnje (FSB). Hipoteza je da stereotipi postoje, no da će studenti UF biti bolje informirani, te stoga manje skloni prihvaćati ih. Uzorak se sastojao od 45 studenata UF (45 Ž) i 43 studenta FSB (12 Ž i 31 M). Upitnik sastavljen za potrebe ovog istraživanja sastoji se od 15 tvrdnji koje se često spominju u literaturi kao stereotipi o nadarenima (npr. Winner, 1996/2005). Ispitanici su na 5-stupanjskoj skali Likertovog tipa procjenjivali koliko se slažu s pojedinom tvrdnjom. Pri obradi rezultata svaka tvrdnja je promatrana kao zaseban stereotip. Rezultati pokazuju da stereotipi nisu prisutni u velikoj mjeri niti u jednoj skupini. Obje skupine studenata se najviše slažu sa stereotipom *Sva su djeca nadarena na neki način* ($M = 3.79$), a najmanje s tvrdnjom *Ako učenik dobiva loše ocjene u školi to znači da nije nadaren* ($M = 1.98$). *t*-testom je utvrđeno da razlike među skupinama postoje, ali ne u očekivanom smjeru – studenti UF su skloniji prihvatanju stereotipa od studenata FSB-a, moguće zbog toga što imaju idealiziraniju i optimističniju sliku nadarenih učenika.

Ključne riječi: stereotipi, nadarenost, mitovi o nadarenosti

UVOD

Ne postoji jedinstvena definicija konstrukta darovitosti, no jedan od najviše prihvaćenih načina definiranja tog pojma je preko postignuća. U različitim oblicima ovu definiciju navode brojni autori, a kod nas Koren (1988) definira nadarenost kao svojevrsan sklop osobina koje omogućavaju pojedincu da dosljedno postiže izrazito nadprosječan uradak u jednom ili više područja ljudske djelatnosti.

Tijekom razvoja spoznaja o prirodi nadarenosti, mijenjala su se i shvaćanja o njoj. U osnovi različitih shvaćanja o nadarenosti jest pokušaj da se pronade "tajni sastojak" koji ju određuje. Tako se nadarenost definirala, i još uvijek definira, kao visoka opća intelektualna sposobnost, kao sposobnost divergentnog mišljenja, visoka specifična sposobnost, produktivno-kreativna sposobnost, sposobnost upravljanja procesima mišljenja, te kao područno-specifična stvaralačka sposobnost (Čudina-Obradović, 1990). No, često je u praksi važnije što misle laici od toga što misle znanstvenici. Laici su u direktnom dodiru s nadarenom djecom i često imaju više utjecaja na njihov život. Stoga su Sternberg i Zhang (1995) ispitali implicitne teorije nadarenosti. Implicitne teorije su neformalna mišljenja pojedinaca o pojedinoj pojavi, dok su eksplicitne teorije znanstveno testirane hipoteze. I implicitne i eksplicitne teorije imaju svoju važnost, te bi trebale biti proučavane zajedno. Implicitne teorije pružaju strukturu za definiranje konstrukta, a eksplicitne teorije pribavljaju sadržaj unutar te strukture (Sternberg i Zhang, 1995). Pentagonalna implicitna teorija Sternberga i Zhanga (1995) sistematizira mišljenja laika o tome što čini pojedince nadarenima. Implicitna je jer obuhvaća koncepte o nadarenosti, a ne nadarenost samu. Prema toj teoriji, da bi pojedinci bili smatrani nadarenima, trebaju zadovoljiti sljedeće kriterije: izvrsnost, rijetkost,

produktivnost, uočljivost i vrijednost. Kriterij izvrsnosti odnosi se na superiornost pojedinca u odnosu na vršnjake u nekoj dimenziji ili setu dimenzija. Kriterij rijetkosti je povezan s kriterijem izvrsnosti u smislu da pojedinac može biti izvrstan u nečemu, ali ukoliko to nije rijetko, neće biti posebno cijenjeno. Kriterij produktivnosti kaže da ono u čemu je osoba superiorna mora voditi ili potencijalno voditi do produktivnosti. Na primjer, ljepota se ne smatra nadarenošću jer ne vodi do produktivnosti. Nadalje, nadarenost mora biti uočljiva, u smislu da se može procjenjivati na jednom ili više valjanih testova. Kriterij vrijednosti znači da osoba mora pokazivati superiornost u osobini cijenjenoj od strane društva.

Kao što laici imaju svoje mišljenje o tome što je nadarenost, tako imaju mišljenje i o tome kakvi su nadareni pojedinci. Kada se neka grupa razlikuje od većine po jednoj karakteristici, često joj pripisujemo i neke druge karakteristike i time stvaramo stereotype. Stereotipi su uvjerenja kako sve pripadnike određene skupine obilježavaju određene karakteristike i/ili specifični oblici ponašanja (Aronson, Wilson i Akert, 2001/2005). Stereotipi ne uključuju vrednovanje, već su to kategorije koje unose koherenciju i red u našu socijalnu okolinu, a pogreške i pretjerivanja koje nastaju uslijed generaliziranja zapravo su posljedica ograničenja kognitivnog kapaciteta za obradu informacija (Tajfel, 1969). Nadareni pojedinci, zbog svoje različitosti, česta su meta stereotipa i mitova. U prošlosti, nadareni pojedinci smatrani su nadnaravnim bićima. Na primjer, Platon u Grčkoj i Konfucije u Kini govorili su o "nebeskoj djeci" (Stoeger, 2009). Kasnije, iako se nadarenim osobama više ne pripisuju nadnaravna obilježja, mitovi o nadarenima se i dalje pojavljuju, pa se tako primjerice vjerovalo da nadarene osobe umiru ranije (Stanley i Benbow, 1986; prema Stoeger, 2009). Mogući uzrok takvim shvaćanjima je ljudska potreba za pravednom raspodjelom sposobnosti. Također, karakterizacija "ludog genija" još je uvijek široko prihvaćena. Slični mitovi o nadarenim osobama i dalje postoje unatoč mnogim suprotnim podacima – na primjer nadareni učenici često se smatraju problematičnima (Stoeger, 2009).

Početak 20. stoljeća, započinje znanstveno proučavanje inteligencije, a time i nadarenosti. Za demistificiranje nadarene djece (i odraslih) mnogo je učinio Lewis Terman (Stoeger, 2009) koji je 1921. godine započeo longitudinalnu studiju na 1500 djece, izabrane prema visini kvocijenta inteligencije, koja traje još i danas. Usprkos uvriježenom mišljenju da su kod nadarene djece česte negativne psihičke i fizičke osobine, te emocionalna nestabilnost, rezultati Termanove studije pokazuju bolje zdravlje, veći školski uspjeh, bolje socijalno ponašanje (osim nekih iznimaka), te bolje emocionalno i moralno ponašanje nadarene djece u odnosu na djecu s prosječnom inteligencijom (Stoeger, 2009). Nadareni su također češće završavali fakultete i doktorirali, te imali uspješnije karijere. Nažalost, kasnije se pokazalo da postoje mnogi nedostaci Termanove longitudinalne studije. Neki od prigovora su: ispitanici su bili većinom bijele rase, višeg socio-ekonomskog statusa, bilo je više dječaka nego djevojčica u uzorku, ispitanici su bili birani samo učiteljskim nominacijama, nije bilo kontrolne skupine, te su svi ispitanici dolazili su iz Kalifornije koja je tada imala viši standard života i obrazovanja od ostalih američkih saveznih država. Jedan od najvećih prigovora Termanu jest da je samo etiketiranje sudionika pomoglo sudionicima da uspiju u karijeri. Naime, Termanov je utjecaj bio većinom indirektan, utjecajem na njihovu sliku o sebi, ali u nekim slučajevima i direktan, primjerice pisanjem preporuka za fakultete (Leslie, 2000). K tome, Terman je u svom istraživanju birao učenike prema visokom kvocijentu inteligencije i time pojam nadarenosti ograničio samo na spoznajno područje, što dovodi do neidentificiranja dijela nadarenih. Bilo kako bilo, Terman je za

sobom ostavio ogromnu količinu podataka o nadarenim pojedincima, te pokrenuo formalno znanstveno istraživanje nadarenosti (Winner, 1996/2005).

Nakon Termama, mnogo je učinjeno u istraživanju nadarenosti, no neki stereotipi ostaju i danas, posebice u obrazovanju gdje su osobito privlačni kako nastavnicima, tako i ostalim sudionicima obrazovnog procesa. Na primjer, ako je pretpostavka da "visoko sposobni učenici nemaju problema u školovanju" točna, tada učitelji, ravnatelji i ostali stručni djelatnici ne moraju brinuti o identifikaciji nadarenih učenika i njihovim potrebama. Također, u tom slučaju, učitelju koji raspolaže s ograničenim resursima, preostaje više vremena i energije za pomaganje učenicima s poteškoćama (Moon, 2009). Sve to doprinosi perzistenciji stereotipa o nadarenim učenicima.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Studenti Učiteljskog fakulteta budući su učitelji koji se pripremaju za rad s djecom zbog čega je cilj ovog rada ispitati raširenost stereotipa o nadarenima među njima u odnosu na studente jednog tehničkog fakulteta koji se ne educiraju za rad u obrazovanju.

Problemi rada su: (1) ispitati da li i u kojoj mjeri postoje stereotipi o nadarenim učenicima kod studenata općenito; (2) te postoje li razlike između prisutnosti stereotipa kod studenata Učiteljskog fakulteta i kod studenata Fakulteta strojarstva i brodogradnje. Hipoteze su: (1) stereotipi prema nadarenima postoje; (2) ali su u manjoj mjeri izraženi kod studenata Učiteljskog fakulteta nego kod studenata Fakulteta strojarstva i brodogradnje.

METODA

U ispitivanju je sudjelovalo ukupno 88 studenata Učiteljskog fakulteta i Fakulteta strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu. S Učiteljskog fakulteta sudjelovalo je ukupno 45 studentica. S Fakulteta strojarstva i brodogradnje sudjelovala su ukupno 43 studenta, od čega 12 studentica i 31 student. Studenti Fakulteta strojarstva i brodogradnje u prosjeku su stariji 3.3 godine. Raspon dobi studenata Učiteljskog fakulteta je 19-25, s prosječnom dobi 20, dok je kod studenata Fakulteta strojarstva i brodogradnje raspon dobi 21-28, a prosječna dob 23.3 godine.

U istraživanju je primijenjen upitnik sastavljen od 15 tvrdnji koje se često spominju u literaturi kao stereotipi o nadarenima (npr. Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 1998; Winner, 1996/2005). Svaka tvrdnja je promatrana kao zaseban stereotip. Ispitanici su na pet-stupanjskoj skali Likertovog tipa procjenjivali u kojoj se mjeri slažu s pojedinom tvrdnjom (1 – u potpunosti se ne slažem, 5 – u potpunosti se slažem).

REZULTATI

Iz Tablice 1. vidljivo je da stereotipi nisu pretjerano izraženi (raspon prosječnih vrijednosti slaganja sa stereotipima je od $M = 1.98$ do $M = 3.79$). Kod većine stereotipa srednja vrijednost kreće se oko dva i tri, odnosno ispitanici se ili uglavnom ne slažu s njima ili su neopredijeljeni. Stereotipi koji su najizraženiji su *Sva su djeca nadarena na*

Tablica 1.

Aritmetičke sredine i standardne devijacije pojedinih tvrdnji upitnika o prihvaćanju stereotipa o nadarenim učenicima na ukupnom uzorku i razdvojeno po fakultetima (Učiteljski fakultet i Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu).

Tvrdnje	Ukupno (<i>N</i> = 88)		Učiteljski fakultet (<i>n</i> = 45)		Fakultet strojarstva i brodogradnje (<i>n</i> = 43)	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
<i>Nadarena djeca će uspjeti bez obzira pružili im potporu ili ne.</i>	2.55	1.10	2.58	1.12	2.51	1.10
<i>Nadarena djeca su rezultat roditelja koji ih "guraju".</i>	2.39	0.95	2.59	1.02	2.17	0.83
<i>Nadarena djeca će postati ugledne ličnosti kad odrastu.</i>	2.63	0.85	2.93	0.71	2.32	0.88
<i>Nadareni učenici imaju nadprosječno visok IQ.</i>	3.32	0.90	3.53	0.82	3.08	0.94
<i>Nadarena djeca su dobra u svemu što rade.</i>	2.45	0.91	2.64	0.88	2.26	0.90
<i>Ako učenik dobiva loše ocjene u školi to znači da nije nadaren.</i>	1.98	1.12	2.07	1.21	1.88	1.03
<i>Nadarena djeca vole ići u školu, dobivaju dobre ocjene i očekuju školski dan s entuzijazmom.</i>	2.77	0.86	3.00	0.79	2.53	0.88
<i>Nadarena djeca imaju poteškoća u prilagodbi na školu i teško sklapaju prijateljstva.</i>	2.79	0.98	2.82	1.00	2.76	0.98
<i>Nadarena djeca su jednako zrela u svim područjima – tjelesnom, kognitivnom, emocionalnom i socijalnom.</i>	2.29	0.99	2.66	0.99	1.91	0.84
<i>Nadarenu djecu treba zaposliti i postavljati im stalno nove izazove inače će postati lijeni.</i>	3.18	1.27	3.18	1.42	3.19	1.11
<i>Nadarena djeca čine ostalu djecu pametnijima u razredu jer im služe kao uzor.</i>	3.17	0.93	3.19	0.96	3.15	0.91
<i>Učitelji vole imati nadarenu djecu u razredu.</i>	3.70	0.92	3.44	1.03	3.98	0.70
<i>Sva su djeca nadarena na neki način.</i>	3.79	0.98	3.91	0.86	3.67	1.10
<i>Obrazovanje nadarenih zahtjeva mnogo novaca.</i>	2.62	0.94	2.76	1.03	2.46	0.81
<i>Posebni programi za nadarene učenike su elitni i djeca koja nisu u njima će se osjećati loše.</i>	2.65	1.03	2.67	1.00	2.63	1.07

neki način ($M = 3.79$) i Učitelji vole imati nadarenu djecu u razredu ($M = 3.70$), dok su najmanje izraženi stereotipi *Ako učenik dobiva loše ocjene u školi to znači da nije nadaren* ($M = 1.98$) i *Nadarena djeca su rezultat roditelja koji ih "guraju"* ($M = 2.39$). Najveće raspršenje ima tvrdnja *Nadarenu djecu treba zaposliti i postavljati im stalno nove izazove inače će postati lijeni* ($SD = 1.27$), a najmanje *Nadarena djeca će postati ugledne ličnosti kad odrastu* ($SD = 0.85$), iz čega se može zaključiti da se oko prve tvrdnje najmanje ispitanika slaže, a oko potonje najviše. Studenti Učiteljskog fakulteta najviše se slažu sa stereotipom *Sva su djeca nadarena na neki način* ($M = 3.91$), a studenti Fakulteta strojarstva i brodogradnje sa stereotipom *Učitelji vole imati nadarenu djecu u razredu* ($M = 3.98$). Studenti oba fakulteta najmanje se slažu sa stereotipom *Ako učenik dobiva loše ocjene u školi to znači da nije nadaren* ($M_{UF} = 2.07$; $M_{FSB} = 1.88$).

Tablica 2.

Vrijednosti i razina značajnosti *t*-test rezultata pojedinih tvrdnji upitnika o prihvatanju stereotipa o nadarenim učenicima između studenata Učiteljskog fakulteta i Fakulteta strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu.

Tvrdnje	<i>t</i>	<i>p</i>
<i>Nadarena djeca će uspjeti bez obzira pružili im potporu ili ne.</i>	0.28	.78
<i>Nadarena djeca su rezultat roditelja koji ih "guraju".</i>	2.07	.04
<i>Nadarena djeca će postati ugledne ličnosti kad odrastu.</i>	3.48	.00
<i>Nadareni učenici imaju nadprosječno visok IQ.</i>	2.40	.02
<i>Nadarena djeca su dobra u svemu što rade.</i>	2.04	.04
<i>Ako učenik dobiva loše ocjene u školi to znači da nije nadaren.</i>	0.76	.45
<i>Nadarena djeca vole ići u školu, dobivaju dobre ocjene i očekuju školski dan s entuzijazmom.</i>	2.58	.01
<i>Nadarena djeca imaju poteškoća u prilagodbi na školu i teško sklapaju prijateljstva.</i>	0.26	.79
<i>Nadarena djeca su jednako zrela u svim područjima – tjelesnom, kognitivnom, emocionalnom i socijalnom.</i>	3.82	.00
<i>Nadarenu djecu treba zaposliti i postavljati im stalno nove izazove inače će postati lijeni.</i>	-0.04	.96
<i>Nadarena djeca čine ostalu djecu pametnijima u razredu jer im služe kao uzor.</i>	0.20	.85
<i>Učitelji vole imati nadarenu djecu u razredu.</i>	-2.78	.01
<i>Sva su djeca nadarena na neki način.</i>	1.15	.26
<i>Obrazovanje nadarenih zahtjeva mnogo novaca.</i>	1.47	.15
<i>Posebni programi za nadarene učenike su elitni i djeca koja nisu u njima će se osjećati loše.</i>	0.17	.86
<i>p</i> < .05		

U cilju ispitivanja razlika u prihvatanju stereotipa između studenata Učiteljskog fakulteta i Fakulteta strojarstva i brodogradnje, proveden je *t*-test na nezavisnim uzorcima za svaku pojedinu tvrdnju, te su rezultati prikazani u Tablici 2. Prije provođenja *t*-testa Levenovim testom je provjerena homogenost varijanci.

Kao što je navedeno u Tablici 2., od ukupno 15 stereotipa, kod sedam postoji statistički značajna razlika (na razini značajnosti $p < .05$) u prihvatanju stereotipa o nadarenim učenicima između studenata Učiteljskog i Fakulteta strojarstva i brodogradnje. Tvrdnje u kojima postoji razlika u prihvatanju su *Nadarena djeca su rezultat roditelja koji ih "guraju"* ($t(83) = 2.07, p = .04$), *Nadarena djeca će postati ugledne ličnosti kad odrastu* ($t(76.90) = 3.48, p = .001$), *Nadareni učenici imaju nadprosječno visok IQ* ($t(83) = 2.40, p = .02$), *Nadarena djeca su dobra u svemu što rade* ($t(86) = 2.04, p = .04$), *Nadarena djeca vole ići u školu, dobivaju dobre ocjene i očekuju školski dan s entuzijazmom* ($t(84) = 2.58, p = .01$), *Nadarena djeca su jednako zrela u svim područjima – tjelesnom, kognitivnom, emocionalnom i socijalnom* ($t(85) = 3.82, p < .001$), te *Učitelji vole imati nadarenu djecu u razredu* ($t(74.18) = -2.78, p = .01$). Sa svim ovim tvrdnjama, osim posljednjom *Učitelji vole imati nadarenu djecu u razredu*, studenti Učiteljskog fakulteta se slažu u većoj mjeri nego studenti Fakulteta strojarstva i brodogradnje (vidi Tablica 1.) što govori o većem prihvatanju stereotipa kod studenata Učiteljskog fakulteta.

DISKUSIJA

Prvi problem je bio ispitati u kojoj mjeri su prihvaćeni stereotipi o nadarenim učenicima kod studenata općenito. S obzirom da se raspon prosječnih vrijednosti slaganja sa stereotipima kreće od $M = 1.98$ do $M = 3.79$, vidljivo je da stereotipi nisu prihvaćeni u većoj mjeri. Bilo je očekivano da će stereotipi biti jače izraženi (vrijednosti između četiri i pet). Ovakvi rezultati vjerojatno odražavaju činjenicu da uzorak nije slučajno izabran iz populacije, nego ga čine studenti selekcionirani razredbenim ispitom na svom fakultetu prema znanju i sposobnostima. Moguće je da bi slaganje sa stereotipima bilo veće da su u uzorak bili uključeni ispitanici nižeg stupnja obrazovanja.

Najviše prihvaćen stereotip na cjelokupnom uzorku je *Sva su djeca nadarena na neki način* ($M = 3.79$). Iako sva djeca imaju određene snage i slabosti, pojedina djeca imaju ekstremne snage u jednom ili više područja. Iako se čini da je ovoj mitu dobronamjeren i da odražava ljudsku želju za društvom jednakih, on je zapravo opasan. Vjerovanje da su sva djeca nadarena i da stoga ne postoji nijedno dijete koje je dovoljno nadareno da bi trebalo posebno obrazovanje na kraju vodi do diskriminacije na štetu nadarenih (Winner, 1996/2005). Kao što nadareni glazbenici primaju posebno obrazovanje iz glazbe bez da se to smatra elitizmom, tako bi i djetetu nadarenom, primjerice, za matematiku trebalo biti omogućeno dodatno obrazovanje u matematici.

Sljedeći najviše prihvaćen stereotip je *Učitelji vole imati nadarenu djecu u razredu* ($M = 3.70$). No, to je također mit. Nadarena djeca se odupiru konformiranju, a njihova snažna volja, nepokornost i tvrdoglavost često će dovesti do sukoba s učiteljima. Budući da takva djeca često sama traže informacije o onome što ih zanima, mnogo čitaju, priključuju se izvannastavnim klubovima ili rade u školskim novinama, odnosno često znaju o nekim temama više od učitelja, njihovi ih učitelji često doživljavaju samovoljnim, arogantnim, nepažljivim i nemotiviranim (Winner, 1996/2005).

Najmanje prihvaćen stereotip jest *Ako učenik dobiva loše ocjene u školi to znači da nije nadaren* ($M = 1.98$). Nadareni učenici, baš kao i ostali, mogu biti neuspješni u školi. Postoji više razloga zašto učenik nije uspješan u školi, uključujući emocionalne i socijalne probleme, probleme u ponašanju, neprimjeren kurikulum, te poteškoće u učenju (Baum, Renzulli i Hébert, 1995). Bez obzira zašto i u kojoj mjeri je neuspješno, dijete je još uvijek nadareno, što znači da ima potencijal da bude uspješno.

Studenti se također ne slažu s mitom *Nadarena djeca su rezultat roditelja koji ih "guraju"* ($M = 2.39$). Bez obzira koliko su nadarena, djeca ne razvijaju talente osim ako uz njih nije osoba koja ih ohrabruje i stimulira, no roditelji ne stvaraju talent. Obično su nadarena djeca ta koja roditeljima odašilju jasne signale o svojoj potrebi za poticajnom okolinom, dok se roditelji nastoje prilagoditi (Winner, 1996/2005). Međutim, roditelji mogu i uništiti talent. Kada roditelji žive kroz postignuća svoje djece i više brinu o djetetovim postignućima nego o njegovom emocionalnom životu, dijete će vjerojatno ogorčeno odustati.

Drugi problem ovog rada bio je ispitati postoje li razlike u prisutnosti stereotipa kod studenata Učiteljskog fakulteta i studenata Fakulteta strojarstva i brodogradnje (FSB). Pretpostavka je bila da one postoje, odnosno da su studenti Učiteljskog fakulteta zbog svog obrazovanja bolje informirani, te stoga manje skloni stereotipima. Razlika u prihvaćanju stereotipa postoji i to u sedam od ukupno 15 ispitanih stereotipa. Iako je očekivano da će studenti FSB-a biti skloniji prihvaćanju stereotipa, ipak studenti Učiteljskog fakulteta pokazuju veće prihvaćanje u šest od sedam stereotipa u kojima postoji razlika. Analizirajući tvrdnje može se zaključiti da studenti Učiteljskog fakulteta

imaju idealiziraniju i optimističniju sliku nadarene djece od studenata FSB-a, no treba uzeti u obzir da je općenito prihvaćanje stereotipa dosta nisko (primjer stereotipa je: *Nadarena djeca vole ići u školu, dobivaju dobre ocjene i očekuju školski dan s entuzijazmom* ($M_{UF} = 3.00$; $M_{FSB} = 2.53$)).

Premda se nijedna grupa zapravo ne slaže s mitom da su *Nadarena djeca rezultat roditelja koji ih "guraju"* ($M_{UF} = 2.59$; $M_{FSB} = 2.17$), ipak ga studenti Učiteljskog fakulteta prihvaćaju više od studenata FSB-a ($t(83) = 2.07$, $p = .04$). Ova razlika može biti rezultat veće osviještenosti studenata Učiteljskog fakulteta o potrebi svakog djeteta, pa tako i nadarenog, za socijalnom podrškom kako bi uspjelo. Obiteljska struktura, prema mnogim pokazateljima, ima presudnu ulogu u tome hoće li dijete s visokim sposobnostima uspjeti pretvoriti svoje potencijale u produktivnu nadarenost (Cvetković Lay, 2002).

S druge strane, studenti Fakulteta strojarstva i brodogradnje skloniji su od studenata Učiteljskog fakulteta vjerovati da *Učitelji vole imati nadarenu djecu u razredu* ($t(74.18) = -2.78$, $p = .01$), iz čega se može zaključiti da su studenti Učiteljskog fakulteta ipak svjesni izazova zanimanja za koje se spremaju u budućnosti.

ZAKLJUČAK

Unatoč sve brojnijim istraživanjima na temu nadarenosti, stereotipi i mitovi o nadarenim učenicima su i dalje sveprisutni. Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati njihovu prisutnost kod studenata, posebice kod studenata Učiteljskog fakulteta. Budući da se studenti Učiteljskog fakulteta između ostalog educiraju upravo za rad s nadarenim učenicima, očekivano je da će biti manje skloni stereotipima od studenata drugih fakulteta. Međutim, iako obje ispitane grupe pokazuju dosta nisko prihvaćanje stereotipa o nadarenima, rezultati su pokazali da su studenti Učiteljskog fakulteta nešto više skloni prihvaćanju ovih stereotipa od studenata Fakulteta strojarstva i brodogradnje. Međutim, pri generalizaciji rezultata ovog istraživanja treba imati na umu njegova ograničenja – veličinu i pristranost uzorka (88 studenata selekcioniranih po dobi i stupnju obrazovanja). U budućim istraživanjima bilo bi dobro povećati uzorak, ujednačiti ga po spolu i dobi, te obuhvatiti i sudionike s različitim stupnjem obrazovanja. Rezultati ovog istraživanja, iako ograničene ekološke valjanosti, ukazuju na potrebu za sustavnijim i širim obrazovanjem budućih učitelja u ovom području.

LITERATURA

- Aronson, E., Wilson, T. D. i Akert, R.M. (2005). *Social psychology* (4th ed.). (R. Franc, J. Burušić i M. Šakić, Prijevod). Zagreb: Mate d.o.o. (Izvornik izdan 2001).
- Baum, S. M., Renzulli, J. S. i Hébert, T. (1995). *The prism metaphor: A new paradigm for reversing underachievement*. Storrs, CT: The National Research Center on the Gifted and Talented, University of Connecticut.
- Cvetković Lay, J. (2002). *Darovito je, što ću sa sobom? Priručnik za obitelj, vrtić i školu*. Zagreb: Alinea.
- Cvetković-Lay, J. i Sekulić Majurec, A. (1998). *Darovito je, što ću s njim? Priručnik za odgoj i obrazovanje nadarene djece predškolske dobi*. Zagreb: Alinea.

- Čudina-Obradović, M. (1990). *Nadarenost, razumijevanje i razvoj*. Zagreb: Školska knjiga.
- Koren, I. (1988). *Nastavnik i nadareni učenici*. Sisak: Udružena samoupravna interesna zajednica za zapošljavanje Sisak.
- Leslie, M. (2000). *The Vexing Legacy of Lewis Terman*. Stanford Magazine. Preuzeto 01. rujna 2011. s internetske stranice:
<http://www.stanfordalumni.org/news/magazine/2000/julaug/articles/terman.html>
- Moon, S. M. (2009). Myth 15: Gifted students don't face problems and challenges. *Gifted Child Quarterly*, 53(4), 274-276.
- Sternberg, R. J. i Zhang, L. F. (1995). What do we mean by giftedness? A pentagonal implicit theory. *Gifted Child Quarterly*, 39(2), 88-94.
- Stoeger, H. (2009). The History of Giftedness Research. U L. V. Shavinia (Ur.), *International Handbook on Giftedness* (17-38). Quebec: Springer.
- Tajfel, H. (1969). Cognitive aspects of prejudice. *Journal of Social Issues*, 25, 79-97.
- Winner, E. (2005). *Gifted children: Myths and realities*. (K. Opačak, Prijevod). Lekenik: Ostvarenje. (Izvornik izdan 1996).

UNIVERSITY STUDENTS' STEREOTYPES ABOUT GIFTED CHILDREN

Diana Kopačević, Marina Miloloža

Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia
diana.kopacevic@ufzg.hr

Summary: The current study examines the stereotype acceptance about gifted children among students in general and tests whether there are differences in the stereotype acceptance between students of the Faculty of Teacher Education (FTE) and students of the Faculty of Mechanical Engineering and Naval Architecture (FMENA). It was hypothesized that stereotypes do exist, but that FTE students will be better informed and therefore less inclined to accept them. The sample consisted of 45 FTE students (45 F) and 43 FMENA students (12 F and 31 M). The questionnaire, developed especially for the purpose of this study, consisted of 15 stereotypes about gifted children that are most commonly mentioned in literature (e.g. Winner, 1996/2005). Participants estimated the level of their agreement with each stereotype on a 5-point Likert scale. Data analysis considered each item as a separate stereotype. The results show that stereotypes are not present in a great extent in either of the groups. Both student groups agree the most with the stereotype *All children are gifted in some way*. ($M = 3.79$) and the least with the item *If a student gets a bad grade in school, this means that he/she is not gifted*. ($M = 1.98$). *t*-test confirmed that differences between the groups do exist, however not in the expected direction. FTE students are more prone to accepting stereotypes than FMENA students, which may indicate that they have a more idealized and optimistic idea of gifted students.

Key words: stereotypes, giftedness, myths about gifted children